

Projektrapport

Tillsyn på bassängbad

Mars 2023

Inledning och syfte

I februari 2021 började nya allmänna råd (HSLF-FS 2021:11) och en ny tillsynsvägledning om bassängbad från Folkhälsomyndigheten att gälla. Eftersom det finns olika typer av bassängbad finns det olika risker med baden. Tillsynsvägledningen separerar därför mindre och stora bad, och ställer olika krav på dessa. Det skiljer sig även om baden är inom- eller utomhus. De nya allmänna råden och den nya vägledningen innebär en del förändringar vad gäller till exempel riktvärden, rutiner för städning och hygien, som behöver följas upp vid tillsyn.

Syftet med Miljösamverkan Skånes projekt om bassängbad är att ta fram ett material som inspektörerna kan använda för att göra bedömningar vid inspektioner och för att bli säkrare i sin kravställning. Med projektet vill vi öka kvaliteten på tillsynen genom kunskap och samordnade bedömningar.

Det kommer ständigt nya reningstekniker och som inspektör är det svårt att veta dels hur tekniken fungerar, och dels hur effektiv den är. Därför ligger stort fokus på frågor om teknik i checklistorna vi tagit fram. När det gäller hälsa kopplat till bad lyfts ofta negativa hälsoaspekter som luftrörsbesvär och astma. Bassängbad innebär även positiva hälsoeffekter som vi vill lyfta i ett bredare perspektiv inom projektet. Arbets- och miljömedicin Syd har varit med och bidragit med den här kunskapen, som presenteras som en del av *Kunskapssammanställningen*.

Projektet ska i längden bidra till ökad kunskap om tillsyn på bassängbad och mindre risk för olägenhet.

Genomförande

Sammanställning och informationsmaterial

Projektgruppen började med att sammanställa en översikt av vad som skiljer de gamla och nya allmänna råden. Kopplat till översikten gjordes ett informationsmaterial riktat till verksamhetsutövare "Information till dig som driver badverksamhet - sammanställning av vilka ändringar du kan beröras av på grund av den nya vägledningen och de nya allmänna råden från Folkhälsomyndigheten". Översikten och informationsmaterialet skickades ut till alla miljöförvaltningarna i juni 2021, för att kunna användas över badsäsongen.

Utbildningsdag

Arbetsgruppen samarbetade med Mitt Miljösamverkan (Dalarna) och genomförde en digital utbildningsdag den 8 mars 2022. Dagen delades in i tre pass; Triklorammin, Teknikpass och Vad är farligt.

Kunskapssammanställning

Nästa steg för projektgruppen var att ta fram "Kunskapssammanställning och praktiska tips vid tillsyn 2022". I kunskapssammanställningen beskrivs historik och nuläge för badanläggningar samt hälsoaspekter. I delen om praktiska tips vid tillsynen beskrivs hur arbetsgången kan se ut vid tillsyn.

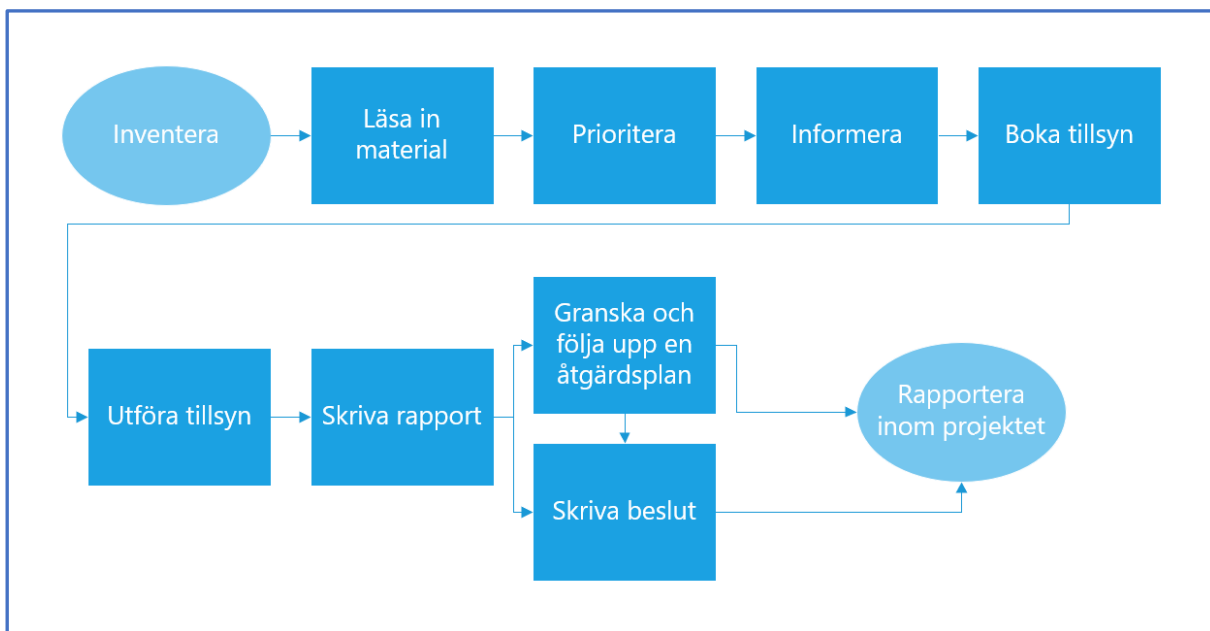

Bild 1. Förslag på arbetsgång vid tillsyn av bassängbad

Checklistor

Arbetsgruppen tog fram två checklistor; en för små bad och en för stora bad.

Checklista badtillsyn - små bad:

Checklistan är indelad i sex avsnitt (egenkontroll, provtagning och utrustning, kemikalier, teknik, hygien samt städning).

Checklista badtillsyn – utförlig tillsyn (för stora bad):

Checklistan är indelad i åtta avsnitt (egenkontroll, provtagning, utrustning, kemikalier, teknik, reningsanläggning, hygien samt städning).

Återrapporteringen som inspektörerna skulle göra till arbetsgruppen fokuserade på de nya allmänna råden. För övrigt valde inspektörerna själva vilka områden i checklistorna de ville använda vid tillsynen.

Kontrollkampanj och bassängnätverk

Alla miljöförvaltningar/miljöförbund bjöds in till en gemensam kontrollkampanj, vilken inleddes med en digital presentation av projektgruppens material. Kontrollperioden varade från slutet av februari till mitten av september 2022. Hänsyn togs till deltagarnas önskemål om att förlänga kontrollperioden till september (juni enligt projektbeskrivningen) för att kunna inkludera kontroller på utomhusbadet under sommaren. Projektgruppen valde ut åtta frågor för återrapportering och sammanställning.

Samtidigt startades ett bassängnätverk i Teams. Nätverkets syfte är att erbjuda en plattform för att jobba tillsammans med frågor rörande tillsyn på stora och små bassängbad. När projektet avslutas kommer en utvärdering att göras för att se om nätverket ska fortsätta

Resultat med kommentarer

Utbildningsdagen

Vid utbildningen den 8 mars 2022 deltog 80 deltagare (från Miljösamverkan Skåne och Mitt Miljösamverkan). Efteråt gjordes en utvärdering som besvarades av 47 personer. På frågan "Vilket helhetsbetyg ger du utbildningsdagen" var det genomsnittliga omdömet 4 (på en skala 1 – 5 där 5 är bäst). På frågan "Motsvarade utbildningen dina förväntningar" var det genomsnittliga omdömet 4 .

Kontrollkampanj

Frågor som återrapporterades till projektgruppen:

1. Privat eller kommunalt bad
2. Vilken checklista användes vid tillsynsbesöket (och vilka delar i den checklistan)
3. Har du informerat verksamheten om de nya allmänna råden?
4. Bedömer du att verksamheten kände till vad de nya allmänna råden innebär vid tillsynsbesöken?
5. Har verksamheten reviderat sin egenkontroll så att det nya allmänna rådet efterlevs?
6. Följer verksamheten kraven på provtagning i det nya allmänna rådet?
7. Följer verksamheten riktvärdena i det nya allmänna rådet?
8. Är där något material/underlag du saknar i det material som tagits fram inom projektet?

Projektgruppens kommentarer och reflektioner presenteras nedan vid respektive fråga.

Privat eller kommunal badanläggning - val av checklista

Totalt deltog 14 miljöförvaltningar/miljöförbund, och 67 inspektioner utfördes.

	Checklista små bad	Checklista utförlig (stora bad)	
Antal inspektion på privat bad	15	29	44
Antal inspektion på kommunalt bad	4	19	23
	19 inspektioner	48 inspektioner	Totalt 67 inspektioner

Kommentar:

Vilken typ av badanläggning som inspektionen utfördes på beror troligen på utbudet i kommunen samt intervall enligt miljöförvaltningarnas tillsynsplaner. Tillsynsintervall för bassängbad varierar mellan kommuner och alla kommuner inspekterar inte alla bassängbad årligen. Vanligen är de kommunala baden större än de privata, vid de fallen användes den utförliga checklisten (för stora bad).

Har du informerat verksamheten om de nya allmänna råden - känner verksamhetsutövaren till vad råden innebär?

Samtliga av de verksamheter som besöktes var informerade om de nya allmänna råden. Ur frågan framgår inte om verksamheterna själva tagit reda på att det kommit nya råd eller om de fick kännedom om dessa först efter informationsutskick från miljöförvaltningen. Vid frågor om innebörden i de nya råden framkom att 67% kände till de nya råden i sin helhet, 19% kände delvis till vad dessa innebär, men 13% inte kände till råden alls.

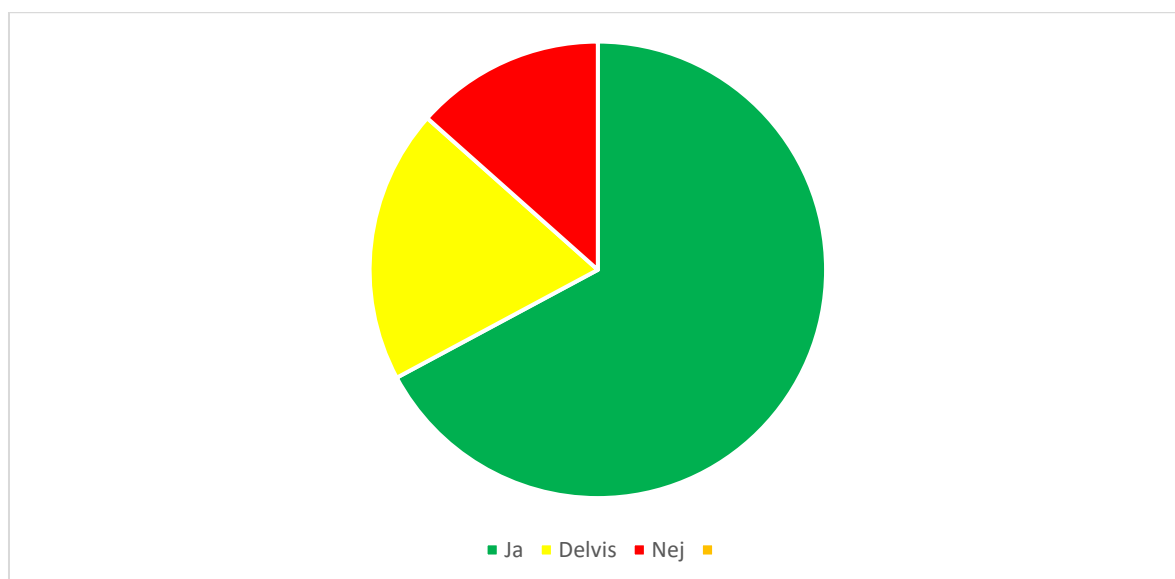

Bild 2. Andel verksamheter som kände till de nya allmänna råden

Kommentar:

Ur frågan framgår inte om verksamheterna själva tagit reda på att det kommit nya råd eller om de fick kännedom om dessa först efter informationsutskick från miljöförvaltningen.

Informationsbladet om de nya råden som skickades ut kan ha bidragit till att fler fick kännedom om de nya allmänna råden. Det kan också skilja sig i kunskapsnivå, om verksamhetsutövaren generellt känner till innebörden av de nya allmänna råden, eller kan mer i detalj.

Projektgruppen antog att de mindre baden generellt skulle ha sämre kunskap om skötsel då det är en uppgift som personalen ofta inte har som sin heltidsuppgift. Ett exempel skulle kunna vara en bassäng i en bostadsrättsförening, där de som sköter poolen vanligtvis har andra yrken som sin huvudsakliga sysselsättning. Jämfört med ett stort kommunalt bad där personalen arbetar heltid med poolskötsel och har hög kunskap. Vi har dock inte undersökt ett sådant samband inom projektet.

Kommentarer från inspektörerna:

- *Verksamheten hade hört talas om de nya allmänna råden när det kom, men hade inte börjat arbeta efter dessa*
- *De kände till att riktvärdet för bundet klor ändrats och har ändrat det i sin egenkontroll, men de kände inte till att de behöver provta THM och triklorammin*
- *Verksamheten har haft tillsyn gällande de nya allmänna råden under 2021, men verksamhetsutövaren verkar inte ha förstått vad som gäller för nystartat bassängbad*
- *Det var en nyanställd vaktmästare på badet som inte hade hunnit läsa in sig på vad de nya allmänna råden innebär*

Har verksamheten reviderat sin egenkontroll så att de nya allmänna råden efterlevs?

	Ja	Delvis	Nej	
Inspektion på privat bad	20 (46%)	15 (34%)	9 (20%)	
Inspektion på kommunalt bad	17 (74%)	4 (17%)	2 (9%)	
	37	19	11	Totalt 67 inspektioner

Kommentar

Det är i högre grad de kommunala baden som har reviderat egenkontrollen så att de nya allmänna råden efterlevs. Detta kan höra ihop med att kunskapsnivån på de kommunala, stora baden ofta är högre, se resonemang ovan.

Om verksamheten inte har anpassat egenkontrollprogrammet tas det upp som en avvikelse vid inspektionen. Avvikelsen följs upp genom en åtgärdsplan eller vid nästa inspektionstillfälle.

Följer verksamheten kraven på provtagning i det nya allmänna rådet?

Det var 59 % (39 verksamheter) som följde kraven på provtagning och 41 % (27 verksamheter) som inte följde kraven på provtagning i de nya allmänna råden (totalt 66 svar).

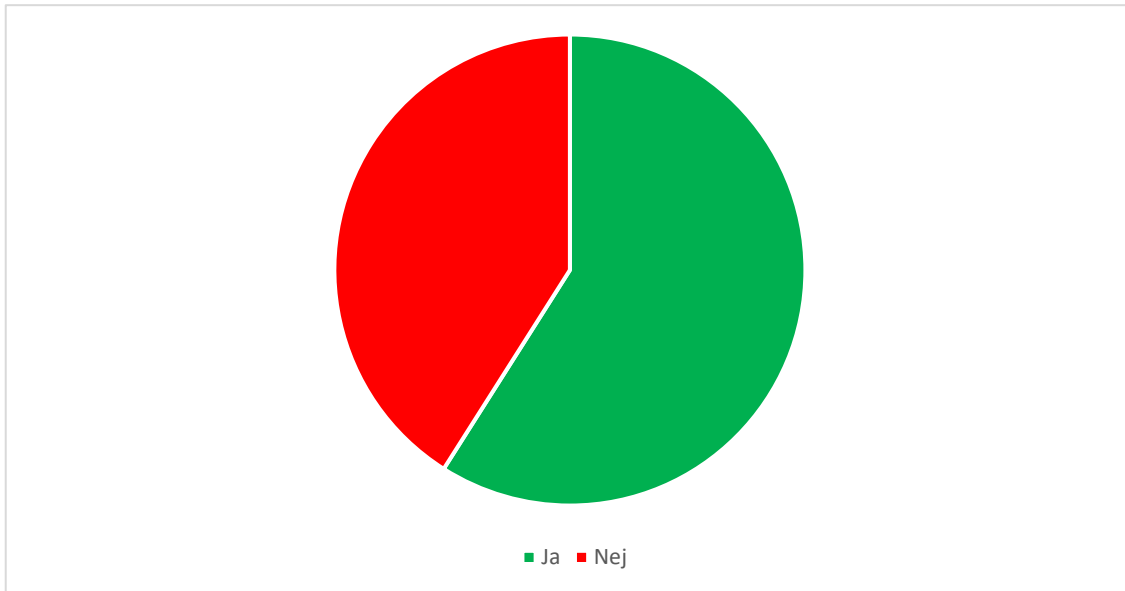

Bild 3: Andel verksamheter som följde kraven på provtagning i de nya allmänna råden

Kommentar

Det var närmare hälften av verksamheterna som ännu inte följer kraven på provtagning, och det kan troligen ta några år innan de nya reglerna landar. För de kommuner som har tillsyn vartannat år var det första besöket sedan införandet av de nya råden. Det är verksamhetsinnehavarens eget ansvar att inhämta kunskap, och projektgruppen ser det som en brist att så stor andel ännu inte följer kraven.

Kommentar från en inspektör:

- *Jag har inte kontrollerat om de följer provtagningen då det är ett utebad som inte tagit de första proverna för säsongen ännu. Därför blir svaret vet ej, eller ej kontrollerat på frågan.*

Exempel på information som bör ges till besökarna

Följer verksamheten riktvärdena i de nya allmänna råden? (dvs. följer kraven på provtagning i de nya allmänna råden)

Checklista utförlig (för stora bad)

	Följer riktvärdena	Följer inte riktvärdena	
Inspektion på privat bad	14	15	
Inspektion på kommunalt bad	14	5	
	28	20	Totalt 48 inspektioner

Checklista små bad

	Följer riktvärdena	Följer inte riktvärdena	
Inspektion på privat bad	11	4	
Inspektion på kommunalt bad	4	0	
	15	4	Totalt 19 inspektioner

Kommentar:

Det är totalt 24 verksamheter (36 %) som inte följer riktvärdena, en förhållandevis hög andel. De som vi antar är mindre badanläggningar har större andel som följer riktvärdena. Det är anmärkningsvärt att många av de privata baden inte följer riktvärdena.

Är där något material/underlag du saknar i det material som tagits fram inom projektet?

Det var ingen inspektör som uppgav att något saknades i det framtagna materialet.

Inspektörernas övriga kommentarer från återrapporteringen

- De verksamheter jag besökte var inte anmälda, därför kände de inte till de allmänna råden sedan innan. Jag har informerat dem och fått in anmälan från en av verksamheterna.
- Egenkontrollprogram finns upprättat för verksamheten och vid besök framgick det att de har goda rutiner för sitt badvatten.
- Hann rapportera gällande flera bassänger innan vi fick provtagningsresultaten, behöver nu ändra våra svar på fråga 11 då samtliga utebassänger utom 1 inte följde riktvärdet.
- Vi bör ta fram vägledning för oss inspektörer hur vi kan ställa krav på förbättringar i badanläggningarna när det återkommande blir överskridande THM-halter. Vi bör ha liknande krav inom Miljösamverkan gällande hemma-spa / bubbelpooler som etableras med inriktning mot allmänheten där reningstekniken och verksamhetsutövarens kunskaper är bristande eller undermålig. I samtal med Miljösamverkan Stockholm har de ambitioner att förbjuda dessa verksamheter. Provtagning av triklorammin i luft har vi låga kunskaper om, och vi har behov av bedömningsgrunder och stöd att driva ärenden. Vi föreslår ett eller flera uppföljande kunskapshöjande möten inom projektet eller i Miljösamverkan Skånes bassängnätverk.
- Frekvens på legionellprovtagning 1 gång per månad har ifrågasatts, verksamheten anser att det är för ofta.

Övrigt

För verksamhetsutövarna är det mycket information och lagstiftning att hålla reda på. Även på de små badanläggningarna ska många kontroller och provtagningar utföras. Det finns exempel där anmälningar kommit in till miljöförvaltningen, men där verksamhetsutövaren backat och dragit tillbaka anmälningen när de inser hur mycket arbete det innebär att driva en badanläggning. Det finns konsulter att ta hjälp av gällande teknik och skötsel av badet, vilka åtgärder som behöver vidtas vid avvikande prover etc. Detta innebär dock en kostnad som möjligen kan vara för stor för de små baden att klara.

Branschorganisationen Svenska Badbranschen driver till viss del frågor för att höja den generella kompetens- och kunskapsnivån. Deras viktigaste fråga är dock att jobba för 100 % simkunnighet.

Gruppens reflektion

Det är möjligt för vem som helst, utan krav på kunskap, att öppna ett bad. Det enda som krävs är en anmälan till miljöförvaltningen. Miljöförvaltningen kan visserligen efter en inspektion ställa krav på verksamheten, men intervallerna mellan inspektionerna gör att det kan gå så länge som ett till två år.

Projektgruppen anser att det är önskvärt med ett certifieringskrav för verksamhetsinnehavare där utbildning i skötsel av bad ingår. Detta hade ökat grundkunskapen hos verksamhetsinnehavarna och även ökat förståelsen i komplexiteten i att driva ett bad. I slutändan leder det även till en säkrare upplevelse för besökarna.

På Miljösamverkan Skånes hemsida finns allt material som tagits fram inom projektet

[Hem - Miljösamverkan Skåne \(miljosamverkanskane.se\)](https://miljosamverkanskane.se)